

mig, ikke tillægge den en saa overordentlig stor Betydning, som navnlig det ærede Medlem for Æhstet Amt's 2den Valgkreds (Sagb) forekom mig at være tilbøjelig til. Det, som er det Værste, der var at sige imod denne Lov, er det at den i Grunden er saa meningsløs, og at den ogsaa har viist sig faktisk at bringe en høj Grad af Forvirring ind i Forholdene. Sagen er jo nemlig den, at den ligefrem forbyder Husbonden at give et Studsmaal i Studsmaalsbogen, men at den jo paa den anden Side ikke har gjort dette til Gjenstand for det Offentlige Kontrol, men Husbonden kan trostlig gjøre det, naar han kan stole paa, at Lyendet ikke vil søge ham derfor, thi det hedder udtrykkelig, at det kun er, naar det af Lyendet forlanges, at han kan tiltales ved en privat Politisag for Overtrædelse af Forbudet, med andre Ord, Lyendet kan anlægge privat Sag mod ham, og derunder faae ham dømt. Men deraf bliver jo aabenbart Følgen den, som det jo ogsaa faktisk har viist sig, at Forholdet med Lethed kan opretholdes i den samme Stilling, hvori det var tidligere, thi de Lyender, som kunne vente et godt Studsmaal, som vide, at de ville faae det og faae det, ville jo paa ingen Maade lægge Sag an mod Husbonden, fordi han har indført et saadant godt Studsmaal for dem i deres Studsmaalsbog. Det vil aldrig ske og er heller ikke skel. Men Følgen deraf er, at der endnu bestændigt i Studsmaalshøgerne hyppigt findes saadanne Studsmaal — men stedske gode Studsmaal. Jeg har Leilighed til at se en Mængde Studsmaalshøger, idet de ofte forekomme i Retsfager, og det har viist sig, at Systemet for en meget stor Del fortsættes, men det fører til en ikke ringe Grad af Forvirring, idet nogle og det ikke saa, Husbonden mene, at det er deres Pligt at lade være at skrive et Studsmaal i Studsmaalshogen om de end kunde være betryggede mod Ansvar i saa Henseende. Det har ført til en ikke ringe Grad af Forvirring i Forholdet, idet det nu viser sig, at der fremkommer Studsmaalshøger, som indeholde Vidnesbyrd, og at man derfor faaer den samme Tvivl som tidligere ligeoverfor de Studsmaalshøger som ikke indeholde Noget. Men jeg tror ikke, at dette Forhold i og for sig har en saa overdreven stor Betydning. Derimod er det som sagt min Overbevisning, at de øvrige Forhold, jeg har paa-peget, have i Forbindelse med de sociale Forholds Udvikling medført en mere ugunstig Stilling for Husbonden, end tidligere. Naar den ærede Ordfører for Udvalget indbrømmede, at det vel var saa, at Lovgivningen i det Hele taget havde stillet Husbonden ugunstigere, og at Lyendet ikke derved var blevet stillet ugunstigere, men som han sagde, at de faktiske, de sociale Forhold havde til en vis Grad stillet Lyendet mindre heldigt, idet Forholdet for en stor Del havde tabt sin Karakter af et Familieforhold, saa maa jeg sige,

at denne Indvending forekommer mig 'at være besynderlig fra ham, der netop som Ordfører for Udvalgets Flertal har i Betænkningen fremhævet som en Fordel ved Lyendeloven af 10de Mai 1854, at den havde bragt det berhen, at Forholdet mellem Husbond og Lyende betragtedes som et rent Kontraktforhold og kun tilraader at tage Hensyn til de fremkomne Andragender, forsaavidt de ere Udtryk for denne Opfattelse. Nei! Jeg tror ikke, denne Omstændighed, den Forandring, der uagtelig er i de sociale Forhold, navnlig i Gaardmandsklassen, thi det er vel egentlig der, den er foregaaet, egentlig har stillet Lyendet ugunstigere, thi hvad er det, man mener med at ville gjøre Lyendeforholdet mere til et Familieforhold. Det er paa den ene Side det, at lade Lyendet blive i en højere Grad delagtigt i Familielevets Gøder, men paa den anden Side, som en uundgaaelig Konsekvens deraf, at det ogsaa bliver delagtigt i Familielevets Evang, under hvilken det tidligere, før Loven af 10de Mai 1854, kan jeg gjerne sige sukede, og som man med almindelig Bisald affastede hengang. Nu vil jeg ingenlunde paastaa, hvad jo ogsaa meget tydelig fremgaar af Mindretallets Betænkning, at de Forslag, som ere fremkomne fra Randers Amt's Landhusholdningselskab, skulle være fortræffelige. Tvertimod! Man har forøvrigt gjort dem nogen Uret ved forskellige Bemærkninger; man har navnlig sagt, at Indstillingen gif ud paa at tvinge Lyendet hen til et andet Børnething end dets rette, men det er ikke Tilfældet. Det, der staar deri er det at henpege paa, at Lyende og Husbond kunne vedtage et andet Børnething for Lyendet end det, som vilde blive dets Børnething, naar det forlod Jænesten, altsaa vedtage det Børnething, som er Jænestesteds Børnething. Man kan jo ikke være i Tvivl om, at det er noget, der godt kan gøres, uden at det behøves nogen ny Lov derom; thi det staar Folk aldeles frit for at vedtage hvilket Børnething man vil. Men forøvrigt vil jeg skynde mig med at tilføie, at jeg saa langtfra mener, at man burde opfordre til saadanne Vedtagelser, at jeg tvertimod vilde finde det meget ubehdigt, om det blev almindeligt, fordi Lyendet derved virkelig udsættes for at blive affkaeret fra sin Ret, saa jeg billigere det ingenlunde; men jeg siger blot, man maa heller ikke forestille sig det værre, end det er. Ligeledes er det heller ikke aldeles rigtigt, naar det ærede Medlem for Aarhus Amt's 3die Valgkreds (H. Jensen) mente, at Forslaget gif ud paa at ville tilbageføre Husbondens gamle Evangsret overfor Lyendet ved Indførelsen af de foreslaede Bøder. Det er dog ikke Meningen; thi den Ret har han ikke havt men derimod en anden Ret, som vi alle veed, indtil Loven af 1854, nemlig den at kunne tage sig selv til Rette ved fysisk Magt, men denne tænker jo ingen paa; men dermed vil jeg heller